

СТАНОВИЩЕ

от д-р Надя Георгиева Бояджиева, професор по „Международно право и международни отношения“ в Юридическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски”,

член на научно жури за присъждане на образователната и научна степен „доктор”

на Анна Димитрова Христова,

докторант на самостоятелна подготовка в Правно-историческия факултет на Югозападния университет „Неофит Рилски” по професионално направление 3.6 Право, Международно право и международни отношения

на тема: **Политиката на Европейския съюз в областта на околната среда (Международноправни аспекти)**

1.Обща характеристика на дисертационния труд.

В структурно отношение разработеният от докторанта Анна Димитрова Христова дисертационен труд съдържа всички необходими компоненти на едно премерено изложение, състоящо се от увод, три глави, разделени на отделни части, заключение и списък на използваната литература, в общ обем от 243 стандартни машинописни страници. Още тук следва да отворим широкия кръг на използвани източници и научна литература на български, английски, руски и френски език /общо 270 заглавия/.

Положителното впечатление от работата на докторанта се обогатява и от представената от докторанта справка за научно-изследователски статии (5 бр.), като три от тях са по темата на дисертационния труд. Въпреки че те ще останат извън полето на рецензиране в рамките на това становище, те са свидетелство за траен интерес към научна работа и конкретно към изследвания проблем.

Комплексният интердисциплинарен характер на темата естествено налага използването както на общите логически методи, характерни за хуманитарните науки, така и специфичните за международното право и международните отношения методи. Сред тях водещо място е отделено на нормативния, формално-логическия, сравнителния и системния подход. Акцентът в това становище ще бъде поставен върху оценката на дисертационния труд като след кратка характеристика на отделните структурни елементи, ще бъдат посочени приносите на изследването.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на дисертационния труд.

В първа глава *„Правна същност и анализ на първичното законодателство на Европейския съюз в областта на околната среда“* докторантът анализира правната уредба и същността на политиката по опазване на околната среда в първичното законодателство на Европейския съюз, промените в първичното законодателство в резултат от ревизиите на Учредителните договори на Европейския съюз, които са отделен акцент в цялостния анализ на политиката по опазване на околната среда. Следва да отбележим, че още в тази глава изпъква уменията на докторанта за критичен анализ на изследвания проблем, какъвто е направеният извод, че *„въпреки съществуващата детайлна правна уредба на основните въпроси, свързани с околната среда, невинаги са налице необходимите социални условия или финансови ресурси за прилагането на тези разпоредби в по-слабо развитите държави членки и особено сред страните от Централна и Източна Европа“* /стр.21/, като основната причина за това докторантът правилно посочва в *„неустановеният баланс между икономическите интереси и съпротивата на част от бизнеса срещу изискванията за инвестиции и запазването на екологичното равновесие“*.

Ако приемем, че първата глава има въвеждащ в темата характер, то втора глава *«Политиката на Европейския съюз по опазване качеството на въздуха, водите и изменението на климата»* можем да окачествим като «ядрото» на дисертационния труд. И това е така, поради задълбочеността на изследване на подробната правна уредба, произтичаща от вторичното законодателство на Европейския съюз в областта на околната среда. Тук е анализирана осъществяваната политика от Европейския съюз по опазване на качеството на въздуха чрез Програмата “Чист въздух за Европа” (SAFE) и Тематичната стратегия на Европейския съюз за замърсяването на въздуха. /стр. 97-98/ като се отбелязва, че целта на Тематичната стратегия относно замърсяването на въздуха на ЕС е да предотврати вредните въздействия върху околната среда и здравето чрез намаляване на замърсяването на въздуха.

Направен е правилния извод, че тя служи за правна основа, на базата на която се създава „вторичното законодателство” на ЕС в разглежданата област, състоящо се от регламенти и директиви, които имат за цел да регламентират по-изчерпателна нормативна уредба за качеството на въздуха.

Следващ важен акцент е проследяването на правния режим относно опазването и по-ефективното управление на водите в рамките на Европейския съюз, произтичащ от Рамкова директива за водите (РДВ) през 2000 г. Направената оценка от докторанта на този законодателен акт като основополагаща стъпка в развитието на политиката по опазване качеството на водите в ЕС, тъй като се въвежда нов законодателен подход за управление и защита на водите, основаващ се не на националните или политически граници, а на природните географски и хидроложки образувания - речните басейни /стр.116/ е вярна. С оглед на изпълнението на Рамковата директива за водите до 2015 г. в ЕС се очаква да се постигне тяхното по-добро екологично и химично състояние.

Други значими проблеми, които докторантът изследва във втора глава са: законодателството на ЕС по изменението на климата като докторантът поставя промяната на климата в пряка връзка от човешка дейност; разглеждат се важни актове като Рамковата конвенция на ООН за климатичните промени (1992 г.), Протоколът от Киото към РКОНИК; същността на Схемата за търговия с емисии на ЕС и др.

Вниманието на докторанта в *трета глава «Сравнителноправен анализ на ООН и другите международни организации в опазването на околната среда»* е насочено към изследване на дейността на Организацията на обединените нации (ООН) и специализираните международни организации по опазване на околната среда /Международната морска организация, Световната метеорологична организация, Организацията за прехрана и земеделие към ООН (ФАО), Световната здравна организация, Международната организация за гражданска авиация (ИКАО), ЮНЕСКО/ както и Програмата на ООН за околна среда – ЮНЕП.

На следващо място в глава трета е изведен въпросът за развитието на политиката по опазване на околната среда на регионално равнище. Като научни аргументи в тази насока са разгледаните дейности в сферата на екологичните проблеми от регионални организации като Съвета на Европа, Организацията на Северноамериканското споразумение за свободна търговия (НАФТА), Общността на независимите държави (ОНД) и Асоциацията на страните от Югоизточна Азия (АСЕАН). Към момента независимо от положените усилия и в други региони, ЕС остава организацията с най-развито законодателство и правни механизми за опазване на околната среда.

Изводите, направени от докторанта в заключителната част на дисертацията (стр.210-212) са задълбочени, логични и правилни.

2. По-важни приноси и достойнства на дисертационния труд.

Те могат да бъдат изтъкнати в следните направления, а именно:

1. Направен е широкообхватен анализ на всички промени на първичното законодателство на ЕС по проблемите на околната среда (от Договора за Европейска икономическа общност от 1957 г. до Договора от Лисабон от 2009 г.);
2. Предложени са варианти и модели на бъдещото управление на опазването на околната среда на международно равнище;
3. Направен е критичен анализ на съществуващия модел на управление, съпроводен с посочването на някои от неговите недостатъци;
4. Предложени са нови варианти за подобряване на международното управление на околната среда. Докторантът например приема, че най-ефективният механизъм е създаване на нова специализирана международна организация в системата на ООН, като се използва опита и постиженията на Програмата за околна среда – ЮНЕП.
5. Международноправните аспекти на политиката по опазване на околната среда на ЕС са поставени в по-глобалния аспект на дейността на ООН, което е положителен и интересен подход. Като акцентира върху по-важните международни конференции по околната среда в рамките на ООН, докторантът изтъква значението на тези международни форуми за формирането и развитието на екологичната политика на Европейския съюз.
6. Отделено е място на академичния дебат, подхожда се към становищата на авторите критично, изводите са аргументирани.

III. Критични бележки и препоръки.

1.Що се отнася до предмета на изследване, препоръчваме на докторанта да разшири обхвата на изследването си като се добавят и други организации както от системата на ООН, така и на регионално равнище.

2. Биха могли да бъдат направени и препоръки към прецизиране на езика и стила в изследването.

3. Международноправният характер, наред с важността на изследваните проблеми, са добра предпоставка за разпространение на идеите на докторанта извън пределите на страната ни, поради което бихме препоръчали да насочи усилията си и в това направление.

Както е видно, тези бележки и препоръки в никакъв случай не засенчват общото положително впечатление от дисертационния труд, но намираме, че тяхното вземане под внимание от докторанта само би допринесло за открояване на стойността на изследването.

IV. Заключение.

1. Документите и материалите, представени от докторанта отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ЮЗУ „Неофит Рилски“.
2. В резултат на изразените в становището наблюдения и оценки на дисертационния труд, можем да направим констатацията, че той е разработен на едно добро равнище, чрез умело прилагане на интердисциплинарен подход и съчетаване на материя от областта на международното публично право, правото на Европейския съюз, екологичното право.
3. Докторантът Анна Христова изследва значими въпроси, демонстрира умение да аргументира изводите по редица проблеми на политиката по опазване на околната среда, което дава основание да се изтъкне, че тя притежава необходимите теоретични знания и умения за самостоятелна научно-изследователска дейност.
4. **Като имам предвид гореосочените изводи, изразявам своята положителна оценка на дисертационния труд и изразявам своята подкрепа уважаемото Научно жури да присъди на Анна Димитрова Христова образователната и научна степен „доктор” по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Международно право и международни отношения).**

25 април 2014 г.

Член на научното жури:

/проф. д-р Надя Бояджиева/